

BO BEDRE 1961: "Huset vi alle kan lære af".

Bo Bedre besøger i 1961 et svensk een-familieshus. Bladet mener, det er et eksempel til efterfølgelse.

"Huset vi alle kan lære af".

Tekst Anker Tiedeman.

Hvordan klarer en familie med børn sig i en lejlighed, der er for lille?

Ja, den praktiske side af sagen kan jo altid løses på en eller anden måde. Man kan have klap-senge og klapborde og faste tider på badeværelset - og børnene kan ligge i køjer i flere etager - men hvordan bliver familiens liv? Er det muligt for forældre og børn at leve hver deres liv, at udvikles på en sund og naturlig måde?

Den, der bor i en minimums-lejlighed, ved, at det *kan* være svært. Mange familier vil gerne lade den største stue være opholdsstue for de voksne. De synes, der skal være et rum, der ser bare nogenlunde ud. Børnene må så henvises til det fælles soveværelse, til køkkenet eller til legepladsen i gården.

Det er klart, at en sådan ordning kun kan opretholdes under et gennemført forældrevælde med en utrættelig justits fra de voksnes side for at forsvare deres stue og deres møbler over for børnenes livsudfoldelse.

I andre familier har de voksne mere eller mindre givet op. Opholdsstuen er blevet hele familiens stue, som det så smukt hedder, man i virkeligheden er de voksne blevet hjemløse.

Først sent på aftenen kan de koble fra i en stue med ridset og skrammet indbo - og den ordenssans og properhed, som børnene gerne skulle lære i hjemmet, er mere eller mindre gået fløjten.

Et hus med to slags stuer

Slet så galt som her beskrevet er det naturligvis ikke alle steder - hverken til den ene eller den anden yderlighed. I mange familier i små lejligheder retter man sig efter hinanden og enes om den knebne plads, så godt man kan.

Men det er et spørgsmål, om ikke meget ville være vundet, hvis man i fremtiden planlagde boligen lidt anderledes, end man nu har gjort det i snart mange år.

Det mener vi, og derfor har vi på de foregående tretten sider gennemgået et hus, hvis plan - efter vor mening - burde kunne inspirere de familier, der i dag tænker på at bygge eget hus - og frem for alt de mange arkitekter, der har ansvaret for det store byggeri af etagehuse.

Huset er tegnet af arkitekt Bengt Warne og bygget i en forstadskommune til Stockholm. Det er på 135 m², men takket være de billige konstruktioner er håndværkerudgifterne holdt nede på 75.000 svenske kroner (I et tilfælde som dette kan man ikke uden videre gange op med kursen, idet mange ting er dyrere i Sverige).

Alt-mulig-rummet er så at sige "hjemmets arne" - stedet, hvor familiemedlemmer samles. Her laver mor mad, far tumler med den mindste inden middagen, og de større børn læser ved bordet eller ligger og leger på gulvet. Ved et langt arbejdsbord står symaskinen, og i tremme-

sofaen slår gode venner sig ned og hygger sig, mens kaffen snurrer på komfuret.

I virkeligheden er der over dette rum noget af den samme stemning, man finder i køkkener på landet, hvor pladsen er så rigelig, at hele familien ganske naturligt finder sammen under lampen, mens mor laver mad.

Men familiens medlemmer er ikke tvunget til evig og altid at opholde sig i dette store rum. Børnene har to kamre, der har direkte adgang til alt-mulig-rummet, og forældrene kan trække sig tilbage til "den fine stue" fred og ro. Denne stue står i øvrigt i forbindelse med forældre-soveværelset, der er forsynet med pejs.

Husets planløsning er ikke noget forsøg på at genindføre "søndagsstuen". Denne arv fra forrige århundredes borgerhjem er vi jo endelig langt om længe sluppet helt af med, og ingen drømmer om at vende tilbage til et rum, hvor kun støvet får lov at sætte sig.

"Den fine stue" er kun en imødekommelse af et behov, der i mange år - og i næsten samtlige moderne lejligheder - er blevet trampet under fode: nemlig de voksnes behov for at kunne finde fred og ro inden for hjemmets fire vægge.

Får arkitekterne ikke lov?

Det ville være synd at påstå, at lejligheder og huse med alt-mulig-rum og voksenstue er blevet opført i særligt stort antal her i landet.

I enkelte enfamiliehuse er der gjort tilløb til denne planløsning - bl.a. et typehus af arkitekterne Ib og Jørgen Rasmussen, som vil blive omtalt i et senere nummer af Bo Bedre - men bortset fra disse få tilfælde har vi været meget tilbageholdende.

Og det er ikke fordi danske arkitekter er fremmede for ideen,

Allerede i 1950 viste de tre arkitekter Emanuel Jensen, Povl Abrahamsen og Grethe Meyer et hus med alt-mulig-rum og voksenstue på udstillingen "Kvinde og Hjem" i Forum i København.

Køkkenet var ganske vist adskilt fra alt-mulig-rummet - men ikke desto mindre viste dette hus frem mod en helt ny boligform - en boligform, der er virkeliggjort i Bengt Warnes hus.

Huset i Forum vakte berettiget opsigt, og mange arkitekter har utvivlsomt siden drømt om at arbejde med en lignende plan, men kun i få tilfælde har de fået lov til det.

Tre husmødre om planen

Er det mon beboerne, der er noget i vejen med? Det er der nogle, der påstår, men de husmødre, vi har vist planen med "alt-mulig-rummet", var alle meget begejstrede.

Den ene sagde: - Sådan et køkken ku' jeg godt li' at ha', og der skal ganske afgjort ikke være nogen væg mellem køkkenet og alt-mulig-rummet. Køkkenet skal være et stort rum, hvor ungerne virkelig kan få afløb for al deres energi sammen med deres mor. Her hvor vi bor, er jeg jo henvist til at være i køkkenet flere timer om dagen ...

Den anden, der bor i en forstadskommune, mente: - I den lejlighed, vi bor i, vil vi desværre aldrig kunne lave et fornuftigt legerum i forbindelse med køkkenet. Og det er synd, for det er måske netop først og fremmest i et forstadskvarter som vores, at børnene trænger til et rigtigt familiekøkken. Det ville give hjemmet en fair chance for at konkurrere med alle tillokkelserne på legepladsen og gaden - og dermed også med de mange kammerater, der efter min mening får lov til at præge børnene alt for meget.. .

En tredje, der havde eget hus, sagde: - Hos os har vi indrettet et værelse oppe på loftet som

legeværelse. Det er udmærket og med alt, hvad der skal være, men ikke desto mindre kommer børnene altid ned i køkkenet - så i virkeligheden burde vi have et alt-mulig-rum med køkkenet midt i det hele. Voksenstuen er en god idé, men jeg ville aldrig bryde mig om pejs i soveværelset!

På en anden måde

Da huset blev opført, gik man frem på en måde, som har været næsten ukendt.

Først bad man en arkitekt om at tegne huset - og det skete naturligvis med det samme hyggelige tovtrækkeri som her til lands - men derefter indhentede man ikke tilbud fra en lang række forskellige håndværkere. I stedet henvendte man sig ganske enkelt til en af de mange træhusfabrikker og udbad sig et tilbud på samtlige materialer. Endvidere entrerede man med en bygmester, der gav tilbud på hele opstillingsarbejdet.

Da priserne var aftalt og kontrakterne underskrevet, gik træhus-firmaet i gang med at lave vægelementer, døre, vinduer, køkkenskabe o. s. v. - og en skønne dag ankom hele huset på et par store lastvogne til byggepladsen. Bygmesteren kunne gå i gang med sin del af arbejdet ...

I dette tilfælde blev materialerne leveret af AB Hultsfreds-Industrierna for 23.500 svenske kroner. Bygmesterens tilbud for alt - inklusive elektriker-arbejde og sanitet, men uden malerarbejde lød på 44.200 svenske kroner. Uden for tilbuddet kom en skorsten til 1000 svenske kroner og et kombineret køle- og fryseskab til 2200 svenske kroner.

Husets konstruktion

Huset er opført af specielle fiberplanker, som fabrikeres af Hultsfreds-Industrierna. Plankerne, der er stærkt varmeisolerende, samles som byggeklodser og beklædes derefter på begge sider.

Det almindeligste materiale til den indvendige beklædning er bløde fiberplader eller gipsplader, medens man udvendigt kan bruge eternitplader, 1/2-stens mur, træ eller hvad man nu har lyst til.

(Forkortet udgave af artiklen, DR-redaktionen).